

Oslobođenje: Intervju sa visokim predstavnikom Christianom Schmidtom

Razgovarala: Vildana Selimbegović

Oslobođenje: Kako komentirate blokadu svih institucija i neodrživost takve situacije? Ko bi to trebao riješiti i koji su prioriteti?

Christian Schmidt: Institucionalna blokada nije samo političko pitanje – ona je direktna prijetnja funkcionalnosti države i pravima njenih građana. Institucije postoje da služe građanima, a njihova paraliza ugrožava same temelje demokratskog društva. U konačnici, takva blokada pokazuje da se građani, u suštini, ne poštuju. Međunarodna zajednica, uključujući i moj ured, spremna je pružiti podršku, ali ključ je u spremnosti političkih aktera da stave interese građana na prvo mjesto, iznad stranačkih agendi. Prioriteti su jasni: deblokiranje rada institucija, usvajanje državnog budžeta i osiguranje uslova za održavanje slobodnih i poštenih izbora.

Oslobođenje: Država još nema budžet, a ulazimo u drugu polovinu godine.

Christian Schmidt: To je krajnje neodgovorno. Nepostojanje državnog budžeta paralizira najosnovnije funkcioniranje vlasti – od priprema za izbore do plata u javnom sektoru. Nadležni organi vlasti moraju hitno djelovati i usvojiti budžet kako bi osigurali funkcionalnost institucija Bosne i Hercegovine. Ova financijska onesposobljenost državnih institucija ugrožava njihovu efikasnost i jača štetan narativ koji prikazuje Bosnu i Hercegovinu kao „neodrživu“. Usvajanje odgovarajućeg budžeta u situaciji s kojom se suočava Bosna i Hercegovina nadilazi stranačke interese i ne bi trebalo biti povezano s odsustvom koalicije na državnom nivou.

Operativna funkcionalnost državnih institucija suštinski je povezana s njihovom financijskom održivošću. Blokiranjem ili odgađanjem usvajanja budžeta i prisiljavanjem da se oslanja na privremene mehanizme financiranja, ključni akteri već predugo sistematski slabe državne institucije. Stoga su sve politički razumne osobe dužne djelovati i odustati od zauzimanja ušančenih stavova.

Oslobođenje: Predmet „Vijadukt“ i drugi arbitražni postupci postaju ozbiljna prijetnja financijskoj stabilnosti Bosne i Hercegovine. Šta treba poduzeti?

Christian Schmidt: Ovi predmeti služe kao upozorenje da politička neodgovornost i nepoštivanje zakonskih obaveza imaju visoku cijenu. Cijela ova priča je primjer lošeg rukovođenja.

Oni koji su odgovorni za nanesenu štetu moraju biti pozvani na odgovornost. Uz to, hitno je potrebno pokazati veći stepen odgovornosti i koordinacije između institucija koje predstavljaju državu u međunarodnim sporovima. Nadležni organi vlasti moraju hitno procijeniti temeljne uzroke koji su doveli do ovoga i uspostaviti efikasan mehanizam za pravovremeno pravno i financijsko reagiranje u ovom i sličnim predmetima, kako bi se spriječile daljnje štete po državni budžet i izbjegla dublja financijska destabilizacija. Entitetima se ne smije dozvoliti da ignoriraju svoje ugovorne obaveze suočeni s arbitražom u kojoj se Bosna i Hercegovina smatra odgovornom za njihovu isplatu. Prihvatanje situacije u kojoj Bosna i Hercegovina mora zamijeniti entitete koji ne ispunjavaju svoje obaveze, pri čemu entiteti financijski iscrpljuju Bosnu i Hercegovinu već više od 15 godina, samo će približiti institucije Bosne i Hercegovine rubu financijske katastrofe. Prihvatanje da će određene ključne dejtonske institucije, kao što je Centralna banka, morati snositi posljedice ovih poteza postavlja neprihvatljiv presedan. Sredstva za nadoknadu štete državi se moraju osigurati. Pri tome ne mogu ne primijetiti da ta cijela priča zvuči sumnjivo.

Oslobođenje: Centralna izborna komisija (CIK) je više puta upozorila da joj nisu obezbijedena sredstva za provođenje općih izbora prema novim pravilima. Šta treba učiniti?

Christian Schmidt: Bez osiguranih finansijskih sredstava za provođenje izbora, ugroženi su sami temelji demokratije. Izbori se moraju održati u skladu sa zakonom, na vrijeme i uz punu finansijsku i institucionalnu podršku. To uključuje provedbu paketa integriteta koji sam uveo, kako bi se zaštitila transparentnost, odgovornost i pravičnost u izbornom procesu. Uspjeh pilot-projekata provedenih prošle godine pokazao nam je put. Primijenjena praksa ima široku podršku domaće i međunarodne zajednice.

Ove mjere su neophodne za vraćanje povjerenja javnosti u izborni proces. Građani moraju biti u mogućnosti da vjeruju da će njihov glas biti ispravno prebrojan. Sve drugo što ne zadovoljava ovaj princip ugrožava samu demokratiju. Organi vlasti na svim nivoima moraju odmah djelovati kako bi pomogli Centralnoj izbornoj komisiji i osigurali opremljenost ove institucije – finansijsku i tehničku – kako bi mogla ispuniti ustavni mandat i organizirati izbore koji ispunjavaju demokratske standarde. Za nepoduzimanje ovih aktivnosti nema opravdanja.

Oslobođenje: Predstavnici Granične policije su nekoliko puta govorili da nemaju dovoljna finansijska sredstva – kako Vi gledate na ovu situaciju?

Christian Schmidt: Sada kada je konačno postignut sporazum s FRONTEX-om, vrijeme je da se poboljšaju strukture Granične policije kako bi se osigurala uspješna saradnja s EU.

Oslobođenje: Imate li informacije o napretku u vezi sa zakonom o institucijama kulture BiH?

Christian Schmidt: Moj nalog koji se odnosi na rješavanje administrativnog okvira za ove institucije naišao je na veliku podršku. No, od organa vlasti nisam čuo nijedan konkretan

prijedlog. Nažalost, čini se da politička elita BiH nije spremna djelovati po ovom pitanju. Dejtonski sporazum, naravno, osigurava identitet naroda BiH, ali postoje stvari koje povezuju sve građane ove zemlje i to treba naglasiti. Država mora osigurati njihovo financiranje i ove institucije ne mogu zavisiti od dobrovoljnih donacija. Bogata i raznolika kultura Bosne i Hercegovine je zajedničko blago, a ne prijetnja bilo kome. Bošnjaci, Srbi i Hrvati mogu održavati svoje tradicije, a da pri tome prihvate i naslijeđe koje ih na neki način sve povezuje. Brine me što primjećujem da neki političari idu u pravcu potpune segregacije. To bi bilo protivno duhu Dejtona koji poziva na međusobno poštovanje i prihvatanje.